

g¹

35

PŠ

IV. z. 60/10P
ZNAKOVÁ JAZYKOVÁ PEDAGOGIKA
KATEDRA PEDAGOGIKY
Jazyk: slovenský
034 01 Bratislava
Tel. 047 432 24 25

GEJZA PRVÝ - GENERÁL,
MOCNÝM HLASOM ZAVOLAL:
DRUHÁ LINKA - TO SOM JA,
PODTE KU MNE SUSEEDIA!

PŠ

SPIEVAJ PODĽA NÔT

Medvedík hlbokým hlasom zanôti: **1. Roč.**

Od medvedíka sme sa naučili noty v basovom kľúči:

c d e f g

2. Roč *V šírom poli stojí hruška*

Slovenská ľudová

V ší-rom po - li sto - jí hruš - ka o - rú - ba - ná až do vrš -
ka. Kto ju o - rú - bal? Má mi - lá, a - by sa mi za - ľú - bi - la.

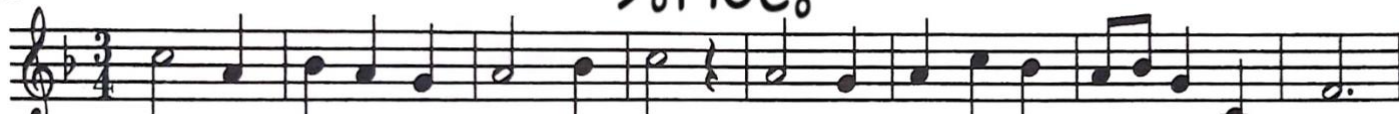
3. Roč.

Harfa — brnkací hudobný nástroj. Má 46 strún, ktorých tóny možno zvyšovať a znižovať pomocou pedálu.

1.

2.

3. Roč.

Verbunk je mužský ľudový tanec rozšírený po celom Slovensku, Morave i Maďarsku. Ak ho tancujú páry, nazýva sa **čardáš**.

Skúste presne a energicky rytmizovať verbunkový rytmus piesne.

4. Roč.

Čardáš nadchol aj slovenského hudobného skladateľa Svetozára Stračinu.

Chanson bola v 15. a 16. storočí viachlasná pieseň, ktorá sa spievala najmä vo Francúzsku.

Dnes poznáme **šanson**, ktorého korene siahajú do 19. storočia. Vznikol vo francúzskych kabaretoch. Je to melodický jednoduchý piesňový útvar, ktorý kladie nároky na text a umeleckú interpretáciu. Veľkými speváckymi osobnosťami tohto žánru boli vo Francúzsku napr. Edith Piaf, Mireille Mathieu, Gilbert Bécaud. Naša známa šansoniérka je Hana Hegerová.

5. Roč.

JOHANN SEBASTIAN BACH (1685 – 1750)

bol jedným z najväčších géniov hudby. Narodil sa v Eisenachu. V mladom veku osirel, vychovával ho starší brat. Absolvoval gymnázium a vo Weimare sa stal huslistom, neskôr organistom. Od roku 1708 bol koncertným majstrom. V roku 1723 začal pôsobiť ako kantor v chráme sv. Tomáša v Lipsku. V posledných rokoch života stratil zrak.

Tvorba: vokálne a vokálno-inštrumentálne skladby (*Jánove pašie*, *Matúšove pašie*), kantáty – viac ako 300 chrámových a 25 svetských; *Vianočné oratórium*, *Velkonočné oratórium*, motetá, skladby pre organ – 18 veľkých prelúdií a fúg, *Passacaglia a fúga*, *Organová knižka*, klavírne skladby – 15 dvojhlasných a 15 trojhlasných invencií, 6 francúzskych suít, 6 anglických suít, 6 nemeckých suít, *Umenie fúgy*, *Taliansky koncert*, *Dobre temperovaný klavír* a i., koncerty – 6 Brandenburských koncertov, *Trojkoncert pre čembalo, flautu, husle a sláčikový orchester*. Známe je pedagogické dielo *Knižička skladieb pre Annu Magdalénu Bachovú*.

6. Roč.

Hudba sa rozvíjala zásluhou skladateľov a interpretov. Vývoj zaznamenali aj niektoré druhy skladieb, napr. **koncert**, ktorý vznikol ako cyklická skladba už v 17. storočí. Vtedy sa nazýval **concerto grosso** (veľký koncert).

6. Roč.

Concerto grosso je druh inštrumentálnej skladby, ktorý vznikol v období baroka. Je to cyklická skladba založená na dynamickom, farebnom i tempovom kontraste dvoch inštrumentálnych skupín:

- **concertino** – skupina sólových nástrojov, ale aj názov pre malý koncert,
- **concerto grosso** – celý orchester (tutti).

Hudobná veta je malý myšlienkový formový celok harmonicky uzavretý. (Ak si ju porovnáte s definíciou vety, akú ste sa učili na slovenčine, zistíte nepochybnú podobnosť: veta je napísaná alebo vy-povedaná myšlienka. Oznamovacia sa končí bodkou. Pôjdeme ešte ďalej: v slovenčine poznáte sú-vetie, kde sú jednotlivé myšlienky oddelené čiarkou. Podobne to je aj v hudbe.)

7. Roč.

Súvetie sú dve hudobné vety myšlienково spojené tak, že prvá je harmonicky podmienená dru-hou. Skladá sa z harmonicky neukončeného **predvetia** a **závetia** s harmonickým ukončením.

Madrigal patrí k najvýznamnejším druhom svetskej vokálnej polyfónie v období renesancie. Text madrigalu býva väčšinou ľubostný, alegorický alebo satirický. Po hudobnej stránke často strieda polyfónnu techniku s homofónnou technikou. Úzko súvisí s ľudovým pôvodom frottoly a vilanely. Preto môžeme nájsť v týchto skladbách tanečné vsuvky i dohry. Napriek ľudovým prvkom madrigaly neinterpretovali ľudové vrstvy obyvateľstva, boli to skladby patriace intelektuálnemu umeniu feudálnych dvorov.

7. Roč.

Renesancia sa v hudbe (15. – 17. storočie) vyznačovala vyspelou vokálnou polyfóniou. Okrem duchovnej tvorby (omše, motetá) sa rozvíjala aj svetská vokálna tvorba, ktorá vznikala najmä zhudobňovaním poézie. Burgundsko (západné Francúzsko) a Flámsko (severné Belgicko) sa stali kolískou tejto hudby, ktorá sa šírila ďalej na juh do Talianska. Renesancia dosiahla vrchol v tvorbe Orlanda di Lassa, Giovanni Pierluigi da Palestrinu a doznievala v tvorbe Claudia Monteverdiho.

7. Roč.

Orlando di Lasso, vlastne jeho štvohlasný zbor, už na vás čaká. Ak myslíte, že je to duchovná, cirkevná skladba, ste na omyle, i keď v období renesancie dominovali takéto skladby. Skladateľ kompo-voval aj svetské diela. Takým je aj madrigal **Matona mia cara**.

T a k t je krátky časový úsek. Je to priestor medzi dvoma taktovými čiarami, v ktorom striedame doby prízvučné (ľahké) a neprízvučné (ľahké).

Takt štvordobý (celý) – C
(štvorštvrtový)

trojdobý $\frac{3}{4}$
(trojštvrtový)

dvojdobý $\frac{2}{4}$
(dvojštvrtový)

Označenie taktu píšeme vždy za kľúčom. Horné číslo udáva počet taktových dôb, spodné číslo udáva hodnotu v takte.

T a k t o v a n i e – Takty sa dajú naznačiť aj pohybom rúk. Dirigent taktovaním naznačuje jednotlivé doby a rýchlosť pohybu melódie. Pohyb na prvú dobu smeruje vždy nadol.

O p a k o v a c i e z n a m i e n k o (repetícia) sa používa vtedy, keď chceme opakovať niektorú časť skladby, alebo celú skladbu.

H u d b a je umenie, ktorým vyjadrujeme svoje pocity a dojmy pomocou tónov. Hudbu delíme na:

1. **vokálnu** – je prednesená ľudským hlasom – spevom.
2. **instrumentálnu** – je prednesená na hudobných nástrojoch.

Z v u k je všetko, čo počujeme. Delíme ho na zvuky:

1. **hudobné** – vznikajú pravidelným chvením pružného telesa. Napr. struny, jazýčka, blany a pod. Z týchto zvukov vznikajú hudobné tóny.
2. **nehudobné** – ktoré vznikajú nepravidelným chvením rôznych telies, napr. škrípánie, buchot ...

T ó n y sú: hrané, spievané, dlhé, krátke, stúpajúce, klesajúce, stále rovnaké.

V l a s t n o s t i tónu: výška, sila, trvanie – dĺžka, farba.

V ý š k a tónu je závislá na počte kmitov zvučiaceho telesa za určitý čas. Hlboké tóny majú menší, vysoké väčší počet kmitov.

Š P D

S i l a tónu závisí od rozkmitu. Čím je kmit širší, tým je tón silnejší. Sila sa označuje znamienkami: p, mf, f.